

Чурапчыга күн тахсар!

САНА ОЛОХ

12+

2021 сыл
Атырдьах
ыйын
6 күнэ
бээтинсэ
№ 52 (11805)

Чурапчы улуунун хаһыата • ХАҤЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР • © sanaoloh

бээтинсэ атырдьах ыйын 6 күнэ атырдьах ыйын 7 күнэ атырдьах ыйын 8 күнэ атырдьах ыйын 9 күнэ атырдьах ыйын 10 күнэ атырдьах ыйын 11 күнэ

— НОВОСТИ РЕСПУБЛИКИ —

Форум сторонников провела «Единая Россия»

В режиме онлайн состоялся форум сторонников Всероссийской политической партии «Единая Россия». В нем принял участие глава Якутии Айсен Николаев. В самом начале глава региона отметил, что в форуме он участвует в качестве лидера регионального отделения уже после рабочего дня, что не является нарушением закона о проведении выборов. В форуме приняли участие кандидаты в депутаты Госдумы РФ от «Единой России» Галина Данчикова, Иван Луцкан, Петр Черкашин. Они выступили перед однопартийцами в прямом эфире. Также они ответили на вопросы представителей районов, городов республики и активистов общественных организаций.

Вопрос о борьбе с алкоголизацией населения задал представитель ППОС СВФУ Александр Румянцев. Он адресовал его главе Якутии. Айсен Николаев ответил, что полностью поддерживает предложения, которые поступают от молодежи, жителей региона и мэра Якутска.

«Я очень рад, что наша молодежь поднимает такие вопросы. Понятно, что алкоголизм — это безусловное зло. Мы, к сожалению, в последние годы немного сдали эти позиции в борьбе с алкоголизмом, в борьбе за здоровый образ жизни, в особенности, по городу Якутску. Сейчас цифры у нас крайне печальные. У нас сегодня смертность от внешних причин вышла на второе место после смертей от болезней системы кровообращения. Раньше она была на четвертом месте. И самое страшное, что в абсолютном большинстве они происходят в состоянии алкогольного опьянения.

Надо бороться, потому что это борьба за жизнь. Конечно, алкоголизм подрывает здоровье в целом всей нашей нации. Безусловно, я поддерживаю те предложения, которые сегодня и молодежь высказывает, и жители, и мэр Якутска. Я за то, чтобы по городу Якутску этот бесконтрольный рост алкоточек, который пошел в последние два-три года, надо остановить. К сожалению, есть лазейки в законодательстве, которыми пользуются», — сказал глава.

Кроме того, он попросил фракцию в Государственном собрании обратить на этот вопрос особое внимание.

«Прошу инициировать такой закон и в ближайшее время принять», — сказал в прямом эфире Айсен Николаев. На форуме обсудили помимо этого вопросы здравоохранения, строительства дорог, благоустройства территорий, программы переселения жителей из аварийного жилищного фонда, арктических районов.

Ulus.Media. Фото Андрея Сорокина, ЯСИА.

Пенсионерам теперь проще получить бесплатный проезд

Председатель Правительства РФ Михаил Мишустин подписал постановление, которым исключается из Правил компенсации расходов по оплате проезда пенсионеров, проживающих в районах Крайнего Севера, требование о предоставлении формального документа. Проще говоря, справки, подтверждающей пребывание пенсионера в санатории, профилактории, у родственников или друзей. Это позволит получить талон на билеты уже перед поездкой.

Чтобы добиться исполнения наказа избирателей Якутии депутату Госдумы Галине Данчиковой пришлось доказывать в федеральных министерствах и ведомствах, что это требование нарушает права пенсионеров. Если им положен проезд один раз в два года, зачем его заформализовывать?

«Тема возникла не на пустом месте, рассказала Галина Данчикова. На личных приемах встречаясь с населением ко мне обращались жители республики, которые спрашивали, где им брать справки, если они едут к близким людям, землякам и по другим житейским делам».

«Для меня важен результат, он есть, — сказала парламентарий. — Я очень рада за северян, которым не придется теперь ломать голову, где брать справки».

Депутат Галина Данчикова пояснила, что неработающие пенсионеры — получатели трудовых пенсий по старости и по инвалидности, которые проживают в районах Крайнего Севера и приравненных к ним местностях, теперь могут обращаться в территориальные органы ПФР и социальные службы за талонами на проезд без опасений, что с них будут требовать разные бумаги.

Игорь САВВИНОВ.

— УЛУУСКА — БУ КҮННЭРГЭ —

Компьютерная томография Чурапчыга кэллэ

Атырдьах ыйын 2 күнүгэр компьютерная томографиялар Чурапчы, Горнай, Томпо, Уус Алдан уонна Нам улуустарыгар кэлиэхтэрэ диэн Саха сирин доруобуйаҕа харыстабылын министиэристибэтин пресс киинэ сүрүн ыһитиннэриини ыһарбута.

Оттон бу күннэргэ компьютерная томография Чурапчыга таас балыыһаҕа абыллыына. Томография оборудоованиеларын улуустаабы киин балыыһа кылаабынай бырааһа Артем Ксенофонтов тус хонтуруолга тутан аһаптаран сүөхэттэ. Дьон-сэргэ доруобуйатын туругун кэбэстэтик быһаарар оборудоованиэ кэрлээн улуус олохтоохторо өр сылларга кэтэстилэр. Улуус Сэбиэтин дьокутаата, үрбэһинньиг Иннокентий Архипов кыраан массыыналар олохто, томография бары тэриллэрин бэйэтинэн сүөхэттэ. Компьютерная томография үлэҕэ кииндэринэ, дьоммут-сэргэбит доруобуйата туруктаах буоларыгар биэр улахан суолталаах хардыы буолар саарбахтаммат.

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Чурапчыга үс туһааннаах идэбэ босхо үөрэтиэхтэрэ

“Билигин үйбэ чычыах да босхо ыллаабат” диэн өс хоһооно үөдүйдэ. Ол да буоллар, Чурапчытаабы аграрнай-техническэй колледж баазатыгар, улуус дьарыктаах буолуутун киинэ ыкса үлэлэһэн, үлэтэ суох сылдьар, үлэ кэрденер уонна аҕам саастаах дьонно, оҕо көрөн опорор ийэлэргэ анаан үс туһааннаах идэбэ бу сотору кэминэн босхо-босхо үөрэҕи саҕалаары сылдьаппар.

Ол туһунан колледж эбии үөрэхтэһинин отделын сэбиэдиссэйэ Нарьяна Бурцева сийилии манньк кэпсир: “Дьарыктаах буолуу” бэдэрээтинэй уонна “Демография” национальнай чэрчилэринэн, колледж компетенция ба босхо үөрэнэр бу бырайыак “Ворлдскиллс” интэрн, хас биридди буоларын “Спасательные үөрэх”, “Сварочные кунуску үөрэх” уонна легковых автомобилей” үлэтэ суох сылдьааччы, үлэ киинигэр хайаан да учуоҕа турар буолуохтаахтар. 50-тан үөһэ саастаах (үлэлээх да буолуон сөп), бизнсийбэ тахсыан иннинэҕэ саастаахтар уонна үс сааһыгар диэри оҕо көрөн опорор, үлэтэ суох уонна улууаан саастаах оҕолор ийэлэр хабыллан үөрэниэхтэрин сөп. Интэрэһиргиир ыйытыларгытын сийилии 89841043171 нүөмэргэ (ватсап баар) эбэтэр директ @mfc_pk_churapcha киинэн билсэххитин сөп. Үөрэх кунуску уонна дистанционной көрүнүнэн ытыллыабы. Үөрэх уһуна сүрүннээн 72 чаастан — 256 чааска диэри (1-3 ый). Үөрэҕи түмүктээн баран, истээччилэр үөрэммитин туһулуур докумуон ылаллар. Босхо үөрэҕи мүчү тутуман!”

“Ремонт и обслуживание (1444 кунуску үөрэх) идэлэргэ кэрденер дьон (дьарыктаах буолуу) (1444 кунуску үөрэх) идэлэргэ

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

— ИЛ ДАРХАН НЭДИЭЛЭТЭ —

Айсен Николаев үлэтин сүрүн түгэннэрэ

От ыйын 26 күнүгэр Ил Дархан Нерюнгри оройуонун баһылыгынын Роман Щегельняктын көрүстэ. 2025 сылга оройуон тэриллэбитэ 50 сылын, оттон 2026 сылга Чульман уонна Иенгра түтүмүттэрэ 100 сылларын туюналлар. Роман Щегельняк Айсен Николаевка ити үбүлүүдээх тэрээһиннэргэ бэлэмнэни хайдах ытыгыларын кэпсээтэ.

Өрөспүүбүлүкэ баһылыга Нерюнгри оройуонун бизс сыппавы социальнай-экономическэй сайдыытын былаанын билистэ. Докумунна инфраструктураны сайыннарыыны сэргэ суоллары өрөмүөннээһин үлэтэ киридэ. Роман Щегельняк бары суолу өрөмүөннүүргэ 1 млрд 900 мөл. солкуобай ирдэнэрин атта.

Инфраструктураны сайыннарыы чэрчитинэн куорат Водоканалын реконструкциялааһын ытыгылыахтаах. Бу үлэ бастакы түһүмэһэ ааспыт сыл ахсынны ыйыгар түмүктэммитэ. Ол курдук, уунан хааччылар систимэлэр санардырпыгытара — ыраас уу икки резервуара, насоснай ыстаансыалар түтүллүбүттэ. Манна 400 мөл. солкуобай көрүлүбүтэ. Иккис түһүмэһэ куорат былааннаны уу бэрэстимэтин, өй иһигэр канализация 16 насоснай ыстаансыалын санардарга былааннарыр.

Инфраструктурнай уонна социальнай эбийиэктэр түһүмүн кэпсиригэр Роман Щегельняк Чульманга 9№-дээх оскуоланы тутуохха наадатын бэлиэтээтэ. Бу үөрэх кыһатын дьытта бүгүн саахалланар туруктаах. Маны сэргэ кини Чульманна култуура дьыатин, улуорт сааланы, Иенгра баһаарынай делому, Нерюнгри техническэй үнүстүүтүгэр уопсай дьыма, Золотикка ууну ыраастыыр эбийиэги тутууну туруорустэ. Баһар үксүлэрэ судаарыстыбаннай бырагыраамалар хөмөпөрүмөн олоххо кириэхтэрэ. Холбур, дьыалар тизгэтинэрэ «Формирование городской среды» федеральнай бырайыагынан түспарыллар. Оройуонна 2019-2024 сылларга доруобуйа харыстабылын систимэтин сайыннарыыга туспа стратегия оһоһуллубута. Ити чэрчитинэн былырын Нерюнгрига Одо поликлиникатын халытаалынай өрөмүөнэ ытыллан бүтүтэ. Быйыл дьыктар консультациятын дьыттин, балыһа комплексын «Б» куорлуһун уонна КВД дьыктин реконструкцията сааһаланар.

2022-2023 сылларга улахан дьон поликлиникатын, балыһа комплексын 'А' уонна 'В' куорлустарын, ол кэнниттэн психоневрологическэй диспансер уонна пищеблок реконструкцияларын ытыгылыаһа.

От ыйын 27 күнүгэр Айсен Николаев видеосибээс нэнү Арассыыйа Бырабыыталыстыбатын Бэрэссэдээтэлэ Михаил Мишустин Улук Илин сиригэр-уотугар ыккаллаах быһыынайы болпурустарыгар ытылпыт мунньаһар кытына. Манна тыа баһаардарыгар улахан болгомотону уурдулар. Ил Дархан Саха сиригэр кэлинни кэмнэ хаһан да буолбатах уот кураан туран, тыа баһаардара уустук балаһыанньаны үөскэтииттарин бэлиэтээтэ.

Айсен Николаев Арассыыйа Бырабыыталыстыбатыгар уонна Михаил Мишустинна Саха сиригэр тыа баһаардарын умурорууга улахан көмөнү ытылгытарын иһин махталым биллэрдэ. Быйыл өрөспүүбүлүкэ бэс ыйын сааһаланытыттан баһаары утары охсулар федеральнай резерв-бадан бөлөбө кэлэн үлэлээтэ. Барыта 800-тэн таһа кили кэлбиттэ, билигин 834 исписилинс үлэли-хамсы сылдьар. Маны сэргэ Саха сиригэр тыага турбут уоту умурорууга БИМС — сатта. Дойдуу көмүсүүр министристибэ — алта, эргийиз

авиационнааһыаларын — уон абыс көтөр ааллара кытынылар. Ону таһынан ардагы аҕалар АН-26 зондировщик-самолёт кедьүүстээхтик үлэлээтэ. Ил Дархан тыа баһаарын утары охсуһуу бастакы түһүмэтин соруга туюлла — уоту нэһилиэнньэлээх пууннарга киллэрбэтибит диэн эттэ.

Айсен Николаев мунньаһа тыага сыһаннаах болпурустарга харчыны тыһыры сыһа методикатын киллэрини түргэттэри. Саха сиригэр баһаары утары охсуһууга аналлаах оборудованиелаах ДТ-75 тыраахтардары аҕи бизрини, өрөспүүбүлүкэ тыа баһаардарын умуроруу киинин тэрийини, итинэн уот кураантан кыһарыйтарбыт тыа хаһаайыстыбатынан дьырыктанар улуустары уустук балаһыанньаттан таһаарыыга, кыстыыр отторун атыгылаһыга уонна атын эргийизнэргэ тиэйэн аҕалыыга үбүнэн көмөнү туруорустэ.

От ыйын 28 күнүгэр Ил Дархан ковиды утары охсуһууга өрөспүүбүлүкэ суһал ыстаабын учараттаах мунньаһын ыытта. Манна кини Саха сиригэр коронавируһунан ыалдьыбыт дьон ахсаана элбээбэтин бэлиэтээтэ. Айсен Николаев онон ситимнээн, калар күнүгэр Саха сиригэр сорох хааччактар төттөрү киллэриллэхтэрин сабуун эттэ. Ол курдук, бу күнүгэр туруһунан, эбии 122 киһи ыалдьыбыта, оттон үксүгэр Дьыкуускай куоракка олороллоро биллэр.

От ыйын 29 күнүгэр Айсен Николаев уот кураан кэбэтиһэн, Саха сирин 10 оройуонугар уонна Дьыкуускай куоракка ыккаллаах быһыы-майгы эрэхимин киллэрэр түһүмүн ыйаахха илии баттаата.

Ыккаллаах быһыы-майгы ардах түспүтүн, кураантан от үүммүтүн түмүгэр от ыйын 29 күнүттэн Аһэз Ханалас, Ньурба, Сунтаар, Нам, Уус Алдан, Хаҥалас, Томмо, Олүөхүмэ, Өймөкөөн, Чурапчы улуустарыгар уонна Дьыкуускай куоракка биллэрилиннэ.

От ыйын 29 күнүгэр Ил Дархан тыа хаһаайыстыбатын өйөөһүн сана мэхэньиисимизин олоххо киллэрэн хааһыытын барабизэхэлээтэ. Айсен Николаев мунньаһа тыа хаһаайыстыбатын өйөөһүн харчыта-үбө дьын сиргэ үлэли сылдьар, тыа хаһаайыстыбатын бардуукусуһутын онорон таһаарар дьонно тийиэхтээх диэн тоһооллоон эттэ.

Чокуллубут систимэ 2021 сыл бастакы аһаарын түмүгүнэн үчүгэй көрдөрүүлэрдээх. Ити, бастатан туран, ынах сүөһүнү иһитинэн дьырыктанар кэтэх хаһаайыстыбалары, итинэн үтү туттарааччылары өйөөһүн сана мэхэньиисимизигэр сыһаннаах. Бу үлэ дьонун хардыынан тыа хаһаайыстыбатыгар ытыллар үн-харчы 63% - нын муниципальнай тэриллилэр таһымнарыгар бизрии буолла. Сааа уларыһылар итинэн илии сүрүн хайысханы — кэтэх хаһаайыстыбалаах дьонно сүөһүлэрин ахсаанын сыл бүтүһигэр дьыри аччыллар түгэннаригар бири табэ ынаха 35 тыһыынча солкуобай субсидияны көрүүнү уонна үтү туттарыыга субсидияны бизрии мэхэньиисимин 35 солкуобайтан 50 солкуобайга дьыри хос көрүүнү таарыйдылар. Маны сэргэ үчүгэй көмөнөн үтү, эти, хортуопуу, оһуруот аһын уонна бурдугу онорон таһаарыныһы өйөөһүн буолла. Итинэн улуустарга бариллибит харчы иһинэн субсидияларын кэмэийин бэйэлэригэр бэйөөрү кыах бэрилиһэ. Бүгүн ынах сүөһү табэтигэр барыллар судаарыстыбаннай субсидиянан 9,5 тыһыынча тыа олохтоһо туһанна. Бу көмөнү дьон-сэргэ лалла биһирээтэ. Ол курдук субсидия өрөспүүбүлүкэ ынах сүөһү элбигиргэр төһүү күөс буолла. Саха сириндэби статистика тарилтэ ааһыһынан от ыйын 1

күнүгэр эргийизнэ ынах сүөһү ахсаана 6 947 төбөнөн, ол иһигэр нэһилиэнньа хаһаайыстыбаларыгар 2 787 элбээтэ. Былырынны көрдөрүүнү кытта тэннээтэххэ, эбилии 4,4% тэннээтэ. Кэтэх хаһаайыстыбаларга ити сылгытара — 6,4%.

Быйыһынан үтү тутууга субсидияны бизрии мэхэньиисимин хос көрүү, бири киллэ үккэ харчыны 6,4%-нан улаатыннарыыга, сортуопкалыыр сыһа үрдүүгүгэр тизэртэ. Ол билиһин 60 солкуобайга тэннээтэр Харчыны ыһааччыларанан сортуопкалыыр тарилтэлэр уонна тэриллилээх хаһаайыстыбалар буолаллар диэн бэйөөрдүлэр. Маныаха өйөөһүн мэхэньиисимин быһыытынан баһынай хаһаайыстыба курдук регистрациялаһыт кэтэх хаһаайыстыбалар бу субсидияны эмиз ытыахтарын сеп.

Быйылгы сыл бастакы аһаарыгар өрөспүүбүлүкэ 23 тыһыынча туюна үтү ытылар. Ити былаан 40%-гар тэннээтэр. Маны сэргэ сортуопкалааччылар бэйэлэрин үтэригэр кэтэх хаһаайыстыбалартан уонна потребителскай кэлэрэтиһтэртэн 338 туюнаттан таһа ыаммытынан үтү туттулар.

От ыйын 30 күнүгэр Ил Дархан өрөспүүбүлүкэ национальнай бырайыактар уонна судаарыстыбаннай бырагыраамалар чэрчиларинэн тутуллар эбийиэктэргэ үлэ хааһыытын барабизэхэлээтэ. Мунньаһа «Доруобуйа харыстабыла» национальнай бырайыак чэрчитинэн тутуллар. Өрөспүүбүлүкэ эби кардиологическэй киин уонна «Дьы-уот уонна куорат айгэтэ» национальнай бырайыак 2019-2025 сылларга дьонун хаарбах дьыттэн көһөрүүгэ бырагыраамата көрүлүмүлэр.

Элбэх кыбартыыраалаах дьыэлэри тутууга былааннаһыт графиктан хааһыыны суох онорор тутуһтан Айсен Николаев оробуочайдар эби биргээдэлэрин каймылаһыны түргэтэтин дьытэ. Бу иннинэ ресурсанан хааччылар тарилталар ситимнэригэр техническэй холбонууга суһал мизрээр ытыгылыытара. Ил Дархан бу болпурусу ытааах контуруопка ылар дьаһалы бизрибэтэ. Өрөспүүбүлүкэ эби кардиологическэй киин 150 мизстэлээх иккис учаратын быйыл ахсынны ыйга тутан бүтэрэргэ былаанчылылар. Айсен Николаев маны сэргэ сыста сытар сирни тупсарыга уонна эбийиэктэ тиздэр суолу тутууга үлэни ыларга соруйда. Ол курдук, «Куттала суох хааныстыбалаах суоллар» национальнай бырайыагынан Мерзлотнай уулусса суола өрөмүөннэһиэхтээх.

Ил Дархан министристибэлэр, биздэмэстибалар, улуустар уонна тутуу тарилталарин салыааччыларыгар үлэ түгэнник барытын сэргэ хаачыстыбатын эмиз контуруоплуоха наадатын өссө тегул эттэ.

От ыйын 31 күнүгэр өрөспүүбүлүкэ баһылыга «О приостановлении до-особого расторжения действия Указа Главы Республики Саха (Якутия) от 25 июня 2021 г. № 1918 «О создании безопасных условий для граждан при осуществлении деятельности отдельных организаций и индивидуальных предпринимателей в период режима повышенной готовности на территории Республики Саха (Якутия)»» диэн ыйааха илии баттаата. Будокмун «коронавирустан көнүл тарилтэлэр» — COVID-free зоналар мантан ылаа хааччылар мизэр эрэхимин тутуһан үлэлиир буолалларын ирдир.

Ылаабы өрөспүүбүлүкэ сүрүн санитарнай быраһыын этигинэн коронавируһа эпидемиологическэй балаһыанньа мептөөбүтүнэн таһаардылар.

От ыйын 31 күнүгэр Ил Дархан 2025 сылга Таатта улууһун Ытык

Күөл бөһүөлэгэр былааннаһыт улуорт национальнай көрүннэригэр «Манчаары сонньуулар» XXII стартаадаага бэлэмнэнигэ аһаһыт мунньаһы ыытта

Тэрээһиннэ бэлэмнэни чэрчитинэн кэккэ эбийиэктэри, ол иһигэр Ытык Күөлгэ 1 тыһ. мизстэлээх тырыһааччылар, сүүрэр ытыктыах стадиону, Элбэх функциялаах чэбди гирдэр-ыспартыбынай комплексы, ипподрому уонна А.Е. Мординов аатын сүгэр 450 мизстэлээх лицейи уонна 100 мизстэлээх интернээти тутарга былааннаһар.

Айсен Николаев мунньаһа бу спартакиада кураһаһиһи эрэ ытаары буолбака, улуустар инфраструктураларын сайыннараары тарилларин, итинэн Таатта ордук болгомотону Ытык Күөлгэ ууруоха наадатын тоһооллоон эттэ. Эргийизн салыааччыта эконимикэ министригэр «Манчаары сонньууларын» былаанын көрөрүгэр бөһүөлэги бары өттүттэн сайыннарыыны учуоттууга ыйы-кэрдик биарда. Ол курдук, докумунна ОДКХ, суол, сибээс болпурустары барыта хириэхтээхтэр. Маны сэргэ Ил Дархан өр сылларга туруорсулар А.Е. Мординов аатын сүгэр 450 мизстэлээх лицейи уонна 100 мизстэлээх интернээти тутуу болпуруоха быһаарыллыахтааһын бэлиэтээтэ. Итинки таһынан кини кэлэр үс сылга Ытык Күөлгэ ыһаан ситэри тутуллубака турар элбэх функциялаах одо киинин ситэригэ харчыны тыһар тутуһан соруудахтаа.

От ыйын 31 күнүгэр Ил Дархан оттоһун болпурустугар мунньаһы ыытта. Быйыл, уот кураан туран, Саха-сиригэр от үүнүтэ быстар малта. Итинэн өссө тыа баһаардара харыс буолулар. Онон үлүс улуустар быйыл оту бэлэмнээһиннэ былааннарын толорор кыахтара суох. Айсен Николаев итинэн ситимнээн, өрөспүүбүлүкэ суһал ыстаал тариллэн үлэтин сааһааһытын эттэ.

Мунньаһа баһылык хайа улуус төһөнү оттуур кыахтааһын, кыстыырыгар төһө тийбэтин, ону хантан атылаһарын, аҕаларын быһаарыста. Тыа хаһаайыстыбатын министри Александр Атласов иһитинэрбитинэн, өрөспүүбүлүкэ быйылгы олоҕо былаана — 457,5 тыһ. туюна. Ити кэмэйтэн 354,5 тыһ. туюнаны эрэ бэлэмниир кыах баар. Тийбэт 93 тыһ. туюна оту улуустар атын оройуоннартан уонна чуһаһаһы эргийизнэртэн атылаһар, оттон сороһун! мобильнай биригээдэлэри ыраах баар хотуһаларга ытык оттоһор былааннаахтар. Тыа хаһаайыстыбатын министристибэтэ мобильнай биригээдэлэри тэрийиһэ 51 мөл. солкуобай харчыны көрүөтэ.

Айсен Николаев Арассыыйа Бырабыыталыстыбатын Бэрэссэдээтэлиттэн Михаил Мишустинтан өрөспүүбүлүкэ уот кураантан үөскээбит ырааһа балаһыанньаттан таһаарга үн-харчы өттүнэн көмө көрдөөбүтэ. Дойду тыа хаһаайыстыбатын министристибэтигэр сайааһа түһэриллэхтээх. Ол быһыытынан, Айсен Николаев Александр Атласовка улуустартан ирдэнэр докумуннары түргэнник хомуйарыгар дьаһайда.

Мунньаһа улахан суоталаах быһаарыһан мобильнай биригээдэлэргэ субсидияны бизрии усулуобуйатыгар оттуур сир ырааһын 60 килэмизтиртэн 40 килэмизтиргэ дьыри кыччыты буолла.

Ил Дархан тыа хаһаайыстыбатын министристибэтигэр улуустар оту тизиигэ орокуоттарын сааһарга уонна мобильнай биригээдэлэри мэктиэ суруктарынан уматыгынан хааччыларга сорук туруорда.

Афанасий НОЕВ,
Ил Дархан пресс-сэкретээрэ.

Председатель УИК «Центральный»

Айталиа Коркина: «Выборы – это большая ответственность»

В этом году днем голосования является третье воскресенье месяца, в котором истекает срок полномочий ГД предыдущего созыва, — таким образом, выборы в 2021 году должны пройти 19 сентября.

Сегодня у нас в гостях Айталиа Николаевна Коркина — учительница Чурапчинской средней школы имени Семёна Новгородова, очень ответственный человек, который работает в избирательном участке еще с 1999 года. Сначала проработала она членом УИК, а потом стала заместителем председателя, с 2003 г. и по сей день работает председателем УИК «Центральный» под номером 681.

Айталиа Николаевна, расскажите пожалуйста, как проходили раньше выборы в ГД в нашем улусе?

— Конечно же, каждые Выборы отличаются друг от друга, но для тех, кто работает в избирательной кампании — это прежде всего большая ответственность. Главное, это работа с избирателями. Здесь очень важно отметить, что наша задача — не агитация кандидатов, а обеспечение избирателей в полной мере воспользоваться своим гражданским правом. То есть эта работа со списком избирателей, оповещение

о месте и времени проведения Выборов, организационные работы на избирательном участке. Здесь, к месту нужно сказать, что на нынешние Выборы в ГД избиратели должны подойти не как обычно в дом культуры «Айылгы», а в здании КТ «Айыллаан» по адресу: Село Чурапча, улица имени Карла Маркса, дом 25.

Кто сможет принять участие в голосовании?

— Право избирательного голоса

для граждан РФ наступает с 18 лет. На Выборы все избиратели приходят обязательно с паспортом.

В этом году как пройдут выборы, в каком формате?

— В список избирателей граждане регистрируются по прописке. Это делается через Федеральную систему «ГАС Выборы». В Чурапчинском улусе ответственным за эту систему является Дария Николаевна Гуляева.

Может ли голосование

продлиться несколько дней?

— В связи со сложившейся ситуацией, Выборы будут проходить в течение 3 дней. Опыт по проведению трехдневных Выборов у нас уже имеется. Так что, граждане понимают, что все меры направлены на обеспечение безопасности, сохранения здоровья каждого избирателя.

Сколько продлится предвыборная агитация?

— Выборы всегда основываются на ФЗ от 22.02.2014 N 20-ФЗ «О выборах депутатов Государственной Думы Федерального Собрания РФ». Сроки агитационной работы четко прописаны и их обязаны соблюдать все агитаторы. Как раз контроль за соблюдением этих сроков ложится и на территориальные и участковые избирательные комиссии. Если коротко сказать, то любой член избирательной комиссии — очень ответственный гражданин.

Членами УИК 681 являются: заместитель председателя Борис Баишев, секретарь Марианна Дыдаева, Наталья Захарова, Татьяна Яковлева, Ванифатий Местников, Павел Макаров, Христофор Матвеев, Алена Тимофеева — все вместе работаем не первый год.

Семен ЖЕНДРИНСКИЙ.

— УСПУОРТ —

“Манчаары оонньууларыгар” сана аат

олорон кэллэбэ. Онон оҕолорбутун айылҕаларын алтыһарга, айылҕаны харыстыырга, сизери-туому тутуһарга үөрэтэбит.

— Обунан ытыынан хаһаангыттан дьарыктанабын, бу көрүнүгэ зийгин ким уһуйбутай?

— Тохсус кылааска Д.П.Коркин аатынан оскуолаҕа Хахыйахтан үөрэнэ кэлбитим. Онон кэлэн, Павел Михайлович Стасовка ох саанан ытыыга дьарыктанан саҕалаабытым. Бастакы ыспартыыбынай разрядтаахпын. Бастакы “Азия оҕолоро” норуоттар икки ардыларынааҕы оонньууларга кыттан турабын.

— Оҕо сааскыттан ох саа дизни билсипит эбиккин дии. Оттон бэйэҥ ханнык идэни баһылаан, үлэли-хамсыы сылдыабын?

— Чурапчытаагы судаарыстыбаннай успуорт үнүстүүтүгэр тириэньэр идэтигэр үөрэммитим. 2009 сылга үөрэхпин бүтэрээт, үөрэммит оскуолабар идэбинэн үлэли кирибим. 2016 сылтан аэробика отделениета сабыллан, Чурапчытаагы оҕо ыспартыыбынай оскуопатыгар үлэли кэлбитим. Билигин үөрэнээччилэриб Өрөспүүбүлүкэ хас да төгүллээх чөмпүүүннэрэ уонна призердара.

— Дьэ, кырдык, успуорт хас да көрүнүн тэнгэ тутан, ситиһилээхтик дьарыктана, айымньылаахтык үлэли сылдыар киһи эбиккин. Оттон иллэн кэмгэр тугунан сөбүлээн дьарыктанабын?

— Саха дьахтарын сизиринэн, иистэнэрбин сөбүлүүбүн. Оҕолорбор араас таһаҕы-сабы тигэбин. Ону тэнгэ дьүөгэбинэн Туярапын аэробикаҕа дьарыктыыр үөрэнээччилэрбэр анаан анал таһастары тигээнчибит. Ону таһаҕан кырааан маһынан уһанабын. Дьэиэм иһин тулсаран, араас кизгэллэри, малы-салы толкуйдаан оҕолорбун.

— Традиционный обунан ытыынан хаһаангыттан дьарыктанабын, эрдэ туох ситиһилэрдээххин?

— Оскуолаҕа сылдыан классическай обунан ытар этим. Онон төрөппүттэриб киллэрбиттэрэ. Оттон бу традиционной обунан ытыыга бизс сыллаагыттан дьарыктанабын. Үөһээ Бүлүүгэ Ытыллыбыт “Манчаары

оонньууларын” иннинэ аан бастаан дьарыкпын саҕалаабытым.

Ситиһилэрбин кэпсэтэххэ, бу көрүнүгэ кэрэ анаардар ортолоругар өрөспүүбүлүкэ бастакы чөмпүүүнүнэн буолбутум уонна көрүнүгүмнэн бастакы, иккис миэстэлэри ылыталы сылдыыбытым.

— “Манчаары оонньууларыгар” өрөгөй кыайылар кэннилэриттэн кэлэр өттүгэр туох былааннары сорукары — туруорабын?

— Бу көрүнүгэ дьарыктаныым дьиз кэргэммэр улахан сабыдыалы онордо. Кэргэним эмиз сэргээн, дьарыктаныан баҕарар, быйылгыттан дьиз кэргэмминин, кыыспытын илдьэ, күрэхтэһиилэргэ сылдыар санаалаахпыт. Өссө да утумнаахтык дьарыктанан, инники өттүгэр ытыллыахтаах араас таһымнаах күрэхтэһиилэргэ кыттар баҕалаахпын.

— Түмүккэ тугу этиэн этэй, күрэхтэһии кэнниттэн санааларын?

— Бастатан туран, кэргэммэр, төрөппүттэрбэр махтанабын, өйөбүллэрин, эрэллэрин эппинэн-хааммынан биллим. Ону тэнгэ тириэньэрбэр Михаил Михайлович Филовака эмиз туспа махтабын тиздэбин. Кини утумнаахтык дьарыктаан, манньык үрдүк ситиһиигэ тийдэбин. Улууһум чиэһин кэмүскүүрбэр өй-санаа өттүнэн өйөбүт, миэхэ “Ыалдыбыт” биер дойдулаахтарбар мунура суох махтанабын. Бука барыгытыгар кытаанах доруобуйаны, чөл олобу, дьиз кэргэнитигэр этэнгэ буолууну баҕарабын.

— Кэпсэтигин иһин махтанабын. Успуорт улахан түһүлгэлэригэр өссө үрдүк ситиһиилэри баҕарабыт.

Кэпсэттэ Анна ЗАХАРОВА.

Быйыл сайын Горнай улуусугар Ытыллыбыт “Манчаары оонньууларыгар” биһиги улууспут хамаандата олус ситиһилээхтик кыттан, иккис бөлөххө кыайылаабынан тахсыбыта. Успуорт араас көрүннэригэр сана ааттар тахсыбыттара, өрөгөй кыайылар ситиһилибиттэрэ. Онуоха традиционнай обунан ытыы көрүнүгэр биер дойдулаахпыт Дария Фомина бэйэтин бөлөбөр бастаабытын таһаҕан, мунутуур кыайылаабынан тахсан, “Лада-веста” массыына хаһаайынынан буолбута. Бүгүмү балаһаа ааҕааччыларбытыгар анаан, кини туһунан арыый ситиһии билиһиннэрэргэ сананныбыт. Онон Дарияттан төлөпүүн нөҕүө абылх ыытыыларга хоруйдууругар көрдөстүбүт.

— Дария, бастатан туран, умнуллубат кыайыыгынан өссө төгүл эбэрдэлиибит уонна ааҕааччыларбытыгар тус олобун, дьиз кэргэнин туһунан билиһиннэрэ түс эрэ.

— Бэйэм Чурапчытан төрүттээхпин. Аҕам Булгуннаах Аман Мэтэс уола (Владимир Егорович Холмогоров), ийэм Ольга Семеновна Холмогорова пенсияҕа оҕоллор.

Кэргэним Константин Дмитриевич Фомин — суолпар идэлээх. Түөрт оҕолоохпут — 3 кыыс уонна 1 уол. Улахан кыыспыт Карина Тья хаһаайыстыбатын техникумун 2-с кууруһун устудьуона, уол оҕолоох. Иккис кыыс Валерия 9-с кылааска үөрэнэр, ох саанан ытыыга дьарыктанар. Утуммутун салгыыр уолбут Ваня 4-с кылааска үөрэнэр, тустуунан уонна боксанаан дьарыктанар. Кыра кыыспыт Алиса быйыл күһүн оскуола боруогун атыллыыр.

Биһиги дьиз кэргэнинэн айылҕаҕа сынньанарбытын, сир астыырбытын сөбүлүүбүт. Саха киһитэ былыр-былыргыттан айылҕаттан аһаан-таһаан, айылҕаҕа сүгүрүйэн күн бүгүнүгэ дьиз

— УСПУОРТ —

Тириэньэринэн эдэр исписалиис Егор Иванович Яковлев аһаммыта. Онтон ыла, төрөөбүт нэһилиэгиттэн харыс да сири халбарыйбакка, күн бүгүнүгэр диэри олус ситиһиһээхтик үлэлиһ-хамсыы сылдьар. Кини үлэлиир кэмнэригэр киин куораттарга куурустарга, лицензия ылар үөрэххэ сылдьыталаабыта. Аляскаба американец үөлээннээбэр, көгүл тустуу тириэньэригэр уопут ылан ыалдьыттаан кэлбитэ. 2000 сыллаахха Чурапчыга, Дьоккуускайдаагы педагогическай училище физкултуурунай салаатын, 2006 сыл Чурапчытаагы физкултуура уонна успуорт үнүстүүтүн бүтэрбитэ.

Үлэлиир сиригэр Сыланна, 2000 сыллаахха оччолорго "Үтүө дьыала" хамсааһын чэрчитинэн, нэһилиэньэ

миэстэлэспитэ. Чурапчытаагы физкултуура үнүстүүтүгэр кафедра сэмиздэсэйинэн үлэлиир. СӨ физкултуураба уонна успуорка туйгуна. Иннокентий Макаров – Хотугу многоборьеда РФ успуордун маастара. Дьоккуускай куоракка успуорт зыгэтигэр салайар үлэһэ үлэлиир.

Егор Пономарев – 2016 сыллаагы көгүл тустууга Арасыйыа чөмпүйүөнэ. Манна сыһыаран эгэххэ, Соһуус үрэллэбитин кэнниттэн Саха сириттэн Петр Юмшанов, Александр Контоев, Проконий Петров, Осип Михайлов, Виктор Лебедев уонна алтыс кыһинан Егор Пономарев Арасыйыа түһүлгэтигэр бастаабытара. Ону таһынан, Гоша Чурапчыттан бэйис кыһинан көгүл тустууга успуорт Аан дойдутаагы кылаастаах маастара

Көгүл тустууга Сылантан бастакы үтүөлээх тириэньэр

Оччолорго, 80-с сылларга, Сылан нэһилиэтин Улахан Күөл учаастагар киинэ көрдөрөр кэмнэрбэр, киинэлэрбинкиллэрэ-таһаарасылдьан, ыспартыбынай кестүүмнээх, улахан суумка сүгэхтээх, бэйэтин лаппа кыанар көрүннээх, кэлбит-барбыт уолу үгүстүк көрөрүм. "Ити кимий?" – дииэн доһор киһибиттэн ыйыталастым. Онуоха аһаһым: "Ити Чурапчытаагы интэринээт-оскуоланы бүтэрбит тустуук Дьаахыбылап Куоһаампы", – дииэн билиһиннэрдэ.

Онтон ыла, дьонно-сэргэһэ үтүө, аһамаһай майгылаах Егор Иванович Яковлевы билэбин. Гоша 1961 сыллаахха, кулун тутар 27 күнүгэр Сылан нэһилиэгэр Уйбаан Испирдиэһэс уонна Марфа Михайловна дьэз кэргэнигэр сэттис обонон күн сири көрбүтэ. Төрөппүттэрэ бири кыһы, алта уолу атаһарыгар туруоран, үлэһит дьон оҕортообуттара. Төрөппүттэрэ иккиэн Кытаанах нэһилиэгиттэн төрүттээхтэр. Аһалара Уйбаан Испирдиэһэс төрдүлэригэр бэйэлэрин кыанар, бөдөн-садан, күстээх дьон үөскүү сылдьыбыттар дииэн оччотооһу кырдыабаһтар кэпсэтэллэрэ. Бэйэлэрин кэмнэригэр аһалара Уйбаан Испирдиэһэс Кытаанахха, Болтоноһо, Чурапчыга, Сыланна Сэбизт сэкиртээринэн үлэлээбит. Күн күбэй ийэлэрэ Марфа Михайловна – идэтинэн иистэһэһэн.

Үгүстүк хамсаһарын, сүүрэрин-көтөрүн сөбүлүүр Гоша успуорка кыра эрдэһиттэн убайдарын холобурун батыспыт буолуохтаах Сылан орто оскуолатыгар үөрэнэр сылларыгар үгүс обону, ыччаты успуорка уһуйбут физическай култуура учуутала, успуорт төрүт көрүннэригэр Саха АССР успуордун маастара Дмитрий Гаврильевич Давыдовка уһуйуллубута Улахан убайын Иван Иванович Яковлевы үгүстэр билэр буолуохтаахтар. Дьоккуускайга СГУ-ну бүтэрэн баран, салайар үлэлэргэ Чурапчыга, Дьоккуускайга үлэлээбитэ. Билигин Дьоккуускай куоракка олорор. Эдэригэр успуорка сыһыаннааһа, көгүл тустууга, хапсабайга оройуон күрэхтэһиһлэригэр, Сылантан таһаарыһынын Кеһа Протодьяконоһытын (Кеһа кэлин Сылантан бастаһынан ССРС успуордун маастара буолбута) кириэн, кыайан-хотон таһаарыһын өйдүүбүн.

Иккис убайын Спиридон Иванович Яковлевы бэркэ билэбин. Бири кэмнэ, 1966 сыллаахха Сылан орто оскуолатыгар бири кылааска үөрэнэ сылдьыбылпыт. Успуорка дэгиттэр талааннааһа уонна олус үчүгэйдик ылыһыра, Сылан орто оскуолатын "үчүгэйдик үөрэнэр бүтэрэн, икки сыл производствата, бөдөһүбүт Уот Субуруускай аатынан олхуоска үлэлээн баран, СГУ тыа хаһаайыстыбатын салаатын ситиһиһээхтик түмүктээн, оройуонна, куоракка салайар үлэлэргэ бэрт таһаарыһаахтык үлэлээбитэ. Оскуолатаагы уонна устудьуоннуур сылларыгар сүүрүүнэн, хайыһарынан, ыал ытыһынан утумнаахтык ыарыктаммыта. Хомойуох иһин, үлэ

үөһүгэр, күөгэйэр күнүгэр сылдьан, ыараханлык ыалдьан, сирдээһи олохтон туораабыта. Кини үтүө аатын, олорботох олус оболоро салгыыллар. Ол курдук, киин аатын төрөппүт кыһа, билигин Саха эстрадатын бири чабылхай сулуһа – Наталья Кривошапкина-Далаана үрдүктүк ааттата сылдьар.

Егор Иванович 1975-78 сылларга Чурапчытаагы ыспартыбынай интэринээт-оскуоланы үөрэнэн бүтэрбитэ. Бу сылларга Улуу

тириэньэр – Дмитрий Петрович Коркинна көгүл тустууга дьарыктаммыта. Кини тириэньэрин туһунан бу курдук ахтан, суруйан турар: "Манна наар талы, бэрээдэктээх, үчүгэйдик үөрэнэр оболор түмсүбэтэх этилэрэ. Ол эрэри салгыһынын, Дмитрий Петрович Коркин кытаанах көрдөбүлүн, дьулуруун тыһынын туолан турарын курдуга. Киниттэн бэл, учууталлар толлор, сүр баттар курдуктара. Оттон ол саамай мэник тустууктар. 40-чалыы оһо, биригэ түмсэн дьарыктанар кэммитигэр саалаа сахсырба сыгыһыһыра иһиллэр чуумпуга буолара. Маны санаан кэбис. Барыбытын хайдах көрөн-истэн бэрээдэги тутарын билигин даһаны киһи сатаан санаабат.

Бэйэтэ олус акуратнай, пунктуальнай киһи этэ. Дьарыктаньыга бири мүнүүтэни хойутуо, эбэтэр эрдэһиттэн саараама. Эппиттылар хайаан да турара, барыбытыттан ону ирдиирэ. Биһиги кэлин онно үөрэнэн хаалбыппыт. Дмитрий Петровичка бизэбит тылгын тоһорботун улахан "аныы" курдук саныыр этибит.

Маннай үөрэнэ кэллэһим күһүн, Павел Пинигин Минскай куораттан Аан дойдуга чөмпүйүөнэ буолан эргиллибитэ. Кулуупка көрсүһүү буолбута. Дмитрий Петрович кестүүм кэлпитин уонна ис-иһиттэн сырдыы үөрбүтүн аан бастаһынын онно көрбүтүм. Төһө да улаханлык үөрбүтүн иһин, онно да уоттаах-төлөннөөх тыллары эппэтэһэ. Ол курдук улаханлык, дарбааннаахтык этэрин-санарарын сөбүлээбэт этэ.

Билигин бэйэм тириэньэрдийбин. Обону кытта сыһыан тынаатаһына, бэйэбиттэн куруутун: "Манньк түбэлтэһэ Бөтүрүөбүс хайдах гыныа этэй?" – дииэн ыйытааччыбын. Кини ханнык баһарар түгэннэ кырдыгы өрө тутара, олус тактичнай киһи этэ. Киһи итэһэһин сирэйгэ малтаһы эппэт, ханнык эмэ ныманы булан, сүрдээх үчүгэйдик сүбэлээн биэрэрэ. Ол обобо ордук тийимтиэ буолара. Дмитрий Петрович күн бүгүннэ диэри мин тус олохпор бары өттүнэн барыһынан холобур эрэ буолар".

Сыланна 1987 сыллаахха Чурапчытаагы оһо ыспартыбынай оскуолатын филиала аһыллыбыта,

көбүлээһининэн, успуорду өйөөччү, нэһилиэк патриота Петр Петрович Макаров сүүрэн-хөтөн, кэпсэтиһэн, 15*13 иэннээх, бастаһааннай талгэнэ сытар көбүөрдээх тустуу саалатын тутан дьэндэппиттэрэ махталлаах дьыала, оболор дьарыктаналларыгар, үлэлииргэ усулуобуйа тэриллибитэ.

Ханнык баһарар учуутал, тириэньэр иппит-үөрэппит оболорунан киэн туттар. Егор Иванович тустуу курдук успуорт хамсаһылаах көрүнгэр, тириэньэр быһыһынан

айылбаттан бэриллибит ураты хаачыстыбалардаах, ол да иһин хара-маннайгыттан кэккэ ситиһиһлэрдээх. Кини иитиллээччилэрэ өрөспүүбүлүкэ күрэхтэһиһлэригэр, "Боотурдар оонньууларыгар" ситиһиһлээхтик кытталлар. Холобурдаан эгэххэ, 2002 сыллаахха, Покровскайга ытыллыбыт "Боотурдар оонньууларыгар" анаардас Сылантан 13 обону илдьэн күрэхтэһиһнэрбиттэн 6 үөрэнээччигэ чөмпүйүөн үрдүк аатын ылбытара. Итини таһынан, бири үрүг көмүс, бири боронса мэтээллэри ылаттаабытара. Нөнүө сылыгар Дьоккуускай куоракка ытыллыбыт оонньуулартан сэттэ мэтээллээх дьэһлэригэр эргиллибиттэрэ.

Билигин кини иитиллээччилэрэ олоххо бэйэлэрин миэстэлэрин булбут үтүө үлэһиттэр. Иван Друэһанов – Киевтээһи физкултуурунай үнүстүүтү бүтэрбитэ. Арасыйыаба оболорго 1994, 1996 сыллардаагы чөмпүйүөнэ, Украина икки төгүллээх чөмпүйүөнэ, ыччаттар ортолоругар Европаба бэйис, Аан дойдуга сэттис миэстэлэри ылаттаабыта. Өрөспүүбүлүкэһэ Николай Тарский бириһигэр үс төгүл миэстэлэспитэ. РФ, Украина, хапсабайдаһан тустууга СӨ успуордун маастара, өрөспүүбүлүкэ хас да төгүллээх чөмпүйүөнэ, Быйылгы успуорт төрүт көрүннэригэр Горнайга ытыллыбыт 21-с "Манчаары оонньууларын" аһам саастаахтарга хапсабайдаһан тустууга үрүг көмүс мэтээл хаһаайына, Максим Аммосов аатынан ХИФУ-га старшей преподавателинэн үлэлиир.

Николай Сивцев Киевтээһи физкултуура үнүстүүтүн бүтэрбитэ. Уолаттар ортолоругар Арасыйыа уонна Украина Кубогын иһин күрэхтэһиһлэргэ үһүс миэстэлэри ылаттаабыта. Өрөспүүбүлүкэ турнирдарыгар

буолбута. Европа Кубогын хаһаайына, элбэх норуоттар икки ардыларынаагы турнирдар кыайыһаахтара уонна призердара. ХИФУ физкултуура уонна успуорт салаатын үөрэнэн бүтэрбитэ, Дьоккуускай куоракка көгүл тустууга тириэньэринэн үлэлиир.

"Дыһын Оонньууларыгар" түөрт төгүл ситиһиһлээхтик кытта сылдьар Павел Друэһанов успуорка Егор Иванович уһуйуутунан таһыһыта уо.д.а. ааттатылаахха сеп.

Егор Яковлев тусх-ханнык иннинэ, чөл олоһу тарбатааччы быһыһынан биллэр. Бири бөлүгүөһкэни, үрүүмкэ арыһыны испэт, онно бэйэтэ чабылхай холобур буолар.

Билигин да нэһилиэгин чизһин аһам саастаахтарга хапсабайдаһан тустууга көмүскүүр. Эдэр кэмигэр нэһилиэгин, оройуонун чизһин көгүл тустууга, хапсабайга, тустуук быһыһынан эрэллээхтик көмүскээбитэ. Көбүөргэ сытыы бырахсылаах хапсыһыһылары оҕортуурун үгүстүк көрөбүт. Сааһыран олорон санаатахха, оччолорго Сылан нэһилиэгин ыһааһар, хапсабай түһүлгэтигэр эдэр уолаттарга Гоша Яковлевы, Сергей Ноговицыны, Василий Никитины уо.д.а. кытары хапсабайдаһан көрдөрбүт кэмнэрдээх эбиһипин.

Уолсайынан, хамсаһарын-имсэнэрин сөбүлүүр Егор Иванович, тыа ыалын сизэринэн, кэтэх хаһаайыстыбалаах, отчут-масчыт бастына, кэпсээннэйт бөрдэ, күрэхтэһиһлэргэ бири бастык комментатор, ылбаһай ырыаһыт. Олусун арыһынаан Екатерина Алексеевнаһын түөрт кыталык кыргыттары улаатыннардылар, билигин бэйэлэрэ туспа үлэһиттэр. Кэргэнэ Екатерина Алексеевна – нуучча тылын учуутала. Егор Иванович уһуннук үлэлээн, үрдүк категориялаах тириэньэр быһыһынан өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн бастыһынар кэккэлэригэр сылдьар. Билэрбит курдук, ханнык баһарар үлэһит ситиһиһтэ, кини үлэтин көрдөрүүтүнэн сыаналанар.

2014 сыллаахха Сыланна таас оскуола тутуллан үлэһэ кириитин бырааһынньыгын үөрүүлээх чааһыгар биһиги бири дойдугаахпыт, СӨ бастаһы Ил Дархана Егор Борисов тус бэйэтинэн кэлэн, Егор Иванович Яковлева "СӨ үтүөлээх тириэньэр" ааты ингарбит уонна дохсон ытыс тыаһын ортолугар туттарбыта.

Кини ситиһиһлэринэн хаһан да арбаммат, сэмэйдик үлэлиир, эппиэтинээһээхтик сыһааннаһар, ону дьон-сэргэ көрө сылдьан бэйэтэ сыаналыыр. Егор Иванович Яковлевы үбүлүүйдээх сааһынан эбэрдэлиити! Этэннэ буолууну, бары үчүгэйи баһарабыт!

Былатыан КУОРКУН,
ССРС коммунистическай
үлэ удаарыһынныга, Саха
сири кинизтин, Үлэ, Успуорт
бэтэрээнэ, Арасыйыа
Бочуоттаах кинематографиһа,
РФ суруналыһтарын Соһууһун
чилиэһэ.

УЧУОНАЙ - КОСМОФИЗИК -- Д.Д.КРАСИЛЬНИКОВ

Саха АССР наукатын үтүөлээх диэйэтэлэ, ССРС наукаҕа уонна тизхиныкэҕэ Ленинскэй бириэмийэтин лауреата Дмитрий Данилович Красильников 1920 с. алтынньы 25 күнүгэр Чурапчы улуунун Мугудай нэһилиэгэр Чаран Көлүөз алааска төрөөбүтэ. Ийэтэ Февронья Михайловна, аҕата Данил Иннокентьевич – төрүт мугудайдар. Кинилэр абыс оҕоломмуттара. Дмитрий бэһис оҕонон күн сиригэр көрбүтэ.

армияҕа сэрйиллэр. 1944 с. Витебск куораты босхолоһунга олунньу 4 күнүгэр Бондари дэриэбинэҕэ атаҕар ыараханньык бааһыран, госпиталга эмтэнэр. 1944 с. атырдьах ыйыгар сэрйигэ ылбыт бааһыттан дойдутугар демобилизацияланан кэлэр. Сэрйиттэн бааһыран кэлэн баран, 1944 с. Дьоккуускайдааҕы педагогическай үнүстүүт физико-математическай факультетыгар үөрэнэ кириэр. Үөрэбин бүтэрээт, 1948 с. Дьоккуускайдааҕы сана аһыллыбыт космос сарданаларын үөрэтэр ыстаансыаҕа научнай сотруднигынан үлэҕэ кириэр. Бу ыстаансыа кэлин Дьоккуускайдааҕы космофизика үнүстүүтэ буолбута. Дмитрий Данилович космофизика үнүстүүтүн төрүттэспит дьонтон биридэстэринэн

киннээх физико-математическай наука хандьыдаатын учуонай истиэлэнэ инэрйиллбитэ. Сахалартан бири бастагынан космофизик - учуонай буолбута.

ССРС Наукаларын Академията ШАЛ научнай ыстаансыаҕын тутар туһунан быһаарыы ылынарын ситиспит киһинэн Дмитрий Данилович Красильников буолар. 1966 с. ШАЛ тутуута Ханалас улуунугар Ёктемгө саҕаламмыта. Дмитрий Данилович биригэ үлэлиир табаарыстарынан күүстээх сарданалары үөрэтэр ШАЛ установкаһын тупсаран онорбуттара. Хас да сыл туруулаһан үлэлээбиттэрэ. 1973 с. сана ШАЛ установка үлэҕэ кирибитэ. Бу ыстаансыа үлэҕэ кириитэ Дмитрий Данилович олоһун бири бэлиэ кэмэ буолар.

английскай тылынан дакылааттары ааҕара. Кизгэ биирээбили ылбыта, тас дойдуга учуонайдар кинини үчүгэйдик билэллэрэ, ытыктыыллара. АХШ биллиилээх космофизика Джон Линсли кытта чугастык билсэллэрэ, доһордоһоллоро. 1982 с. Д.Д.Красильниковка "Исследование космического излучения сверхвысокой энергии" үлэтин иһин наукаҕа уонна тизхиныкэҕэ Ленинскэй бириэмийэ лауреагын үрдүк аата инэрйиллбитэ. Дмитрий Данилович кэргэнэ Клавдия Алексеевна – Ханаластан төрүттээх. Физика учуутала үөрэхтээх. Красильниковтар дьыз кэргэн 3 оҕоломмуттара.

Улахан кыыс Татьяна доруобуйата мөлтөх буолан, эдэр сааһыгар олохтон барбыта. Кыра кыыс Наталья Дмитриевна – быраас идэлээх, Дьоккуускайдааҕы медицинскэй колледжга преподавателинэн үлэлиир. Сөбүтүк уоллара Алексей Дмитриевич аҕатын туйабын хатаран, космофизик идэлээх, физико-математическай наука хандьыдаата. Дмитрий Данилович элбэх сизинэрдээх.

Сахалартан аан дойдуга биллибит космос сарданаларын үөрэппит учуонай, аҕа дойдуга сэрйитин юлтыылааҕа Дмитрий Красильников үтүө аата ытыктанар, үйэтитиплэр. Ол курдук, Дьоккуускай куоракка, Чурапчы нэһилиэгэр кини аатынан уулуссалар бааллар. Мугудай орто оскуолата кини аатын сүгэр. Төрөөбүт алааһыгар Мэнэ таас, Маралаайы нэһилиэгин скверигэр бюст туруоруллубуттара.

Учуонай - космофизик Дмитрий Данилович Красильников кулун тутар 6 күнүгэр 1985 сыллаахха олохтон туораабыта.

Дария ЕГАСОВА,
кииннэммит библиотечнай
ситим методиһа.
(Д.Д.Красильников туһунан
кинигэлэр, ыстатыйалар
туһанылынылар).

«Ленинскэй бириэмийэ лауреата» бэлиэни туттарыы. Ыам ыйа 1982 с.

буолар.

1953 сылтан профессор Сергей Иванович Никольский салалтатынан космостан түһэр күүстээх, халын сарданалары үөрэтиигэ кирибитэ. 1954-1958 сс. Дьоккуускайга космос сарданаларын үөрэтэр экспериментальнай ШАЛ (Широкие Атмосферные Ливни) установка оһоһуллубута. Бу установка кеметүнэн космостан кэлэр сарданалары кэтээн көрүү, үөрэтии күүскэ ытыллыбыта. Бу үлэни барытын Дмитрий Данилович салайбыта. 1963 с. бу үлэтин түмүгүнэн

Оччолорго манньык установка ССРС-ка суоҕа. ШАЛ үлэтин туһунан дакылааты Австралияҕа баран ааҕан, аан дойдуга учуонайдарын биирээбиллэрин ылбыта. Ёктем ШАЛ-гар элбэх учуонайдар Америкаттан, Англияттан, Японияттан, Польшаттан уо.д.а. дойдулартан кэлэн үлэлээн бараллара. Дмитрий Данилович космос сарданаларын үөрэтии бири бөдөн исписэлиһинэн, учуонайынан биллибитэ. Аан дойдутааҕы араас таһымнаах кэмпиризисийэлэргэ, симпозиумнарга кыттыыны ылара,

Академик С.Н.Вернов ШАЛ установка туруоруутугар. 1966 с.

Дмитрий Данилович кэргэнинэн Клавдия Алексеевнанын.

— КЭПСИЭХПИН БАҢАРАБЫН —

ААН ДОЙДУ ЧӨМПУЙҮӨНЭ БУОЛАРГА ДЬУЛУҢАР

2007 г. Өмнөговь, Ховд-Уул. Аан Дойду Чөмпүйүөн Николай Захаров.

Кыра кылаастарга үерэнэ сылдьан, кыһынын дыоно Килэнкиттэн 2 көс курдук Чырыыда дьин сиргэ олордохторуна, өрөбүл аайы соботоон сатыы дьизитигэр төннөрө үһү. Дьэ билигин хайа төрөппүт кыра оҕону кыһын оччо ыраах сиргэ ытыабы? Киһи өйүгэр баппат. Оччолорго оҕо онук сатыы сылдыһыта буолуохтаабын курдук этэ.

Коля 2-с кылааһы бүтэрээт, суһалаах оҕуһу сизиттэн сабаллаан, сайын аайы абатын кытта от уо.д.а. үлэпэргэ миккиллэн, буһан-хатан, бэйэтин кыанар, чэгиэн буола улааппыт. Кини оскуола кэнниттэн аармыйага 3 сыл элпилэ суох туйгунук сулууспалаан, "Сэбиэскэй аармыйа туйгуна", сержант сыбааныылаах кэлбитэ. Өссө икки төгүл дойдутугар уолпускага кэлэн барбыт.

Аармыйаттан кэлэн, Чурапчыга быстах тутууга, успуорт кэмпитиккэ инструкторынан үлэлиир. Ол кэнниттэн Москвага Малаховкага физкултуура техникумугар үерэнэ сылдьан, усулуобуйата табыллыбака, төннүбүт.

Ол кэнниттэн Мугудайга тахсан, үс сыл курдук оскуолага физкултуура учууталынан, Калинин аатынан колхуоска комсорунан, физоруна үлэлиир.

1971 сыллаахха дойдутугар Кытаанахха олохсуйа кэлбит.

Бастаан, икки сыл курдук оскуолага интернээт сэбиэдиоссийинэн, онтон 1972 сылтан Кытаанахтаагы култуура дьизитин дириэктэринэн анаанар. Дьэ, ити үлэбэ Николай Васильевич олобун 30 сылын (1972-2002с. дьэри) бизрэн, нэһилиэнньэ сыһыанан тэрийиһэ, дьону-сэргэни түмүүгэ олус таһаарылаахтык үлэлиир. Бэйэтэ анал култуура үөрбэ суоҕун да иһин, анаардас сүрэгинэн-бэлэһинэн, дьону түмэр, тылын ылыннарар, тэрийэр дьоруунан ити сылларга Кытаанахтаагы култуура дьизитин үлэтэ аатырара, куруук инники күөһүнэ сылдыра. Бары култуура бэстибээллэригэр, араас күрэхтэһиһлэргэ бириистэх мистэттэн түспэтэ. Ол даҕаны иһин кини СӨ култууратын туйгуна буоллаҕа, араас наһараадага тигистэ. Мин олоҕу барытын эридиэстии барбака, кини успуорка ситиһиһлэригэр тохтуум.

Ньукулай оскуолага үерэнэ сылдьан, 15 сааһыттан биир даҕаны сылы көтүппэккэ, 65 сылы быһа эриччлэн, 100-нэн араас күрэхтэһиһлэргэ кыттан, бу 80 сааһыгар тийээн кэллэ. Кини ити үһүн кэм устата хайыһарга уонна сүүрүүгэ төһөлөөх элбэх мэтээллэри ылбытын, наһараадаларга тиксигитин киһи ааҕан сиппэт. Ол иһин кини ситиспит сүрүн кыайыһыларын ахтыһынан мунурданыым.

Успуорка сүрүн ситиһиһлэрэ:

- Хайыһарга араас дистанцияларга Саха Өрөспүүбүлүкэтин 15 төгүллээх чөмпүйүөнэ.
- Сүүрүүгэ араас кэмнэргэ, араас үһүннэ эмиз өрөспүүбүлүкэбэ 22 төгүл бастаабыта.

- 2001с. Москва к. «Динамо» стадионна Арасыйыа бэтэрээн ыспарсымыаннарын чөлчөки атлетикага 400, 800, 1500м. үс төгүллээх чөмпүйүөнэ.

- 2005с. хайыһарга Сибиир кубогун призера.

- 2012с. бэтэрээннэргэ Арасыйыа призера, Финляндияга уонна Германияга маастардарга Аан дойду кубогун кыттылааҕа.

- 2014с. Сыктывкар куоракка аҕа саастаах хайыһардьыттарга 30 км. — төрдүс мистэ.

- 2015с. Ухук Илин хайыһарга бэтэрээннэр ортолоругар 5 км — призера.

- 2015с. Арасыйыа сүүмэрдэммит хамаандатын састаабыгар кириэн, Сыктывкарга Аан дойду кубогар 4*5км эстафетага — иккис, 30 км — төрдүс мистэ.

- 2017с. Швецияга ытыллыбыт бэтэрээннэргэ Аан дойдутаагы хайыһарга күрэхтэһиһлэригэр Арасыйыа хамаандатын састаабыгар кирисэн, эстэпизтэҕэ маннайгы мистэбэ тиксэр. Иккис түһүмэххэ төрдүс киһинэн баран, маннайгынан кэлэр. Онон эстэпизтэ састаабыгар кириэн, Аан дойду чөмпүйүөнэ буолар. 15км бэһис мистэни ылар.

Ньукулай күөгэйэр күнүгэр сылдьан, 1974с. Япония Саппоро куоратыгар ытыллыбыт кыһынны олимпийскай оонньуулар чөмпүйүөнэ Федор Симашов Дьокуускайга кэлэн 5 көһү сүүрэригэр, тилэх баттаһа кэлэн, дьону сөхтөрөн турар.

Дьэ, ити курдук, Николай Захаров 80 сааһын туолуор дьэри 65 сылуостата биир да сылы көтүппэккэ, аата, ахсаана суох элбэх күрэхтэһиһлэргэ кыттан кэллэ. Арай быыл саас хамсыгынан, Арасыйыа күрэхтэһиһтэ буолбатынан, кыттыбата. Аны билигин Канадага 2022с. ытыллыахтаах бэтэрээннэр Аан дойдутаагы хайыһарга күрэхтэһиһлэригэр 80-85 саастаахтар бөлөхтөрүгэр чөмпүйүөн буоларга сорукутан, дьарыгын тохтоппоҕо эриччлэ сылдыра.

Дьэ, итинник мин үөлээннээбим, доҕорум, аймаҕым, улуус, өрөспүүбүлүкэ да кизэн туттар киһитэ — Николай Захаров үйэтин тухары чөл олоҕу тутуһан, успуорка сүрэхтиин — быардыын бэринэн, дьулуурдаахтык эриччлэн, бэйэтин холугар үгүс кыайыһылары ситиспит, бэтэрээннэр ортолоругар Арасыйыага, Аан дойдуга тийэ бастаабыт киһинэн буолар.

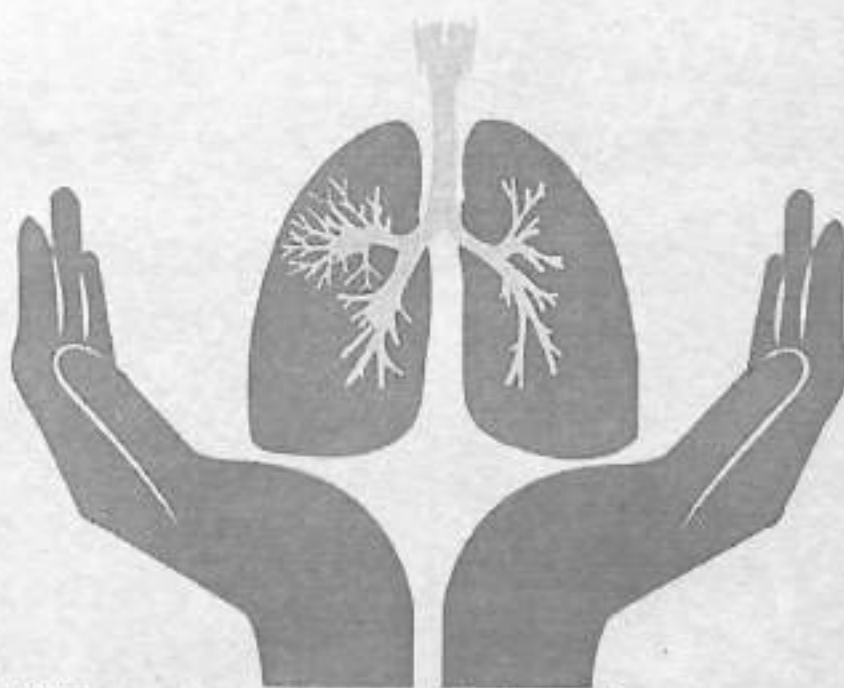
Түмүгэр, кини 55 сыл эйэлээхтик биригэ олорор ойоҕор Мария Дмитриевнага, үлэһит, ыал дьон буолбут үс кыһыгар, уолугар сизэнэригэр, хос сизэнэригэр чэгиэн доруобуйаны, этэннэ буолууну, бары үчүгэйи, ситиһиһлэри баҕарабын!

Оттон Ньукулай этэннэ сылдьан, эриччлэн, хамсык хаайбака, үп-харчы көстөн, эһиһл Канадага тийээн, Аан Дойду чөмпүйүөнэ буолар баҕатын ситиһэригэр баҕарабын.

Уйбаан ПОНОМАРЕВ.

— ДОРУОБУЙА ХАРЫСТАБЫЛА —

Сэллик ыарыы туһунан умнар сатаммат

тута ыалдьан барбат, ханнык эрэ биричиинэнэн иммунитетта мөлтүү сылдьар буоллабына биридэ ыалдьар бастагы ыйдарга дебөтнүк сылайар, саниэтэ суох буолар, тымныы көлөһүн тахсар, аанһа аһаабат буолар, ыйааһына түһэр, онтон сыһыа үһүн кэмнэ температурата тахсар, сарсыарда аайы сөтөллөр, сыһыа көхсө ыалдьан барар, силлэргэ хааннаах буолуон сөп. Ыалдыбыт киһи булгуччу эмтэниэхтээх. Эмтэни болдього төһө биризмэ устата ыалдыбытыттан, иммунитетта төһө күүстээбиттэн уонна саамай кылаабыһа, эмтэниһи төһө тутуһарыттан улахан тутулуктаах. Аныгы сайдыылаах үйэбэ эмтэһин араас ньымаларын көмөтүнэн ыарыһах толору үтүөрэр кыахтаах.

Бу ордук кутталлаах тына сэллэтин рентгеннэ уонна флюороаппараакка уһулан билэллэр, маньы таһынан бу ыарыһы "Манту", "Диаскин" быһыыларынан дэбилс быһаарыллар. Онон убаастабыллаах улууспут олохтоохторо, төһө даҕаны пандемия бүрүүкээн турбутун да иһин, сэллик дьин кутталлаах, олус сыстыганнаах ыарыы туһунан бука баһаалыста, умнуубуун, сэрэтэр чинчийиһлэри биризмэтигэр ааһан, бэйэбит уонна тулалыыр дьоммут доруобуйалара чөл буоларын туһугар кыһаллыабын дьин ыһырабыт.

Ульяна Дмитриевна ПОПОВА,
Прокопий Сокольников аатынан
Чурапчытаагы киин балыһа
фтизиатр бырааһа.

сөтөллөрүгэр, ыһырдарыгар, көннөрү кэпсэтэр даҕаны кэмигэр салгыһа ыарыһа тарбанар. Анаҕас сэлликтээх киһи туттар мала, иһитэ-хомуһа эмиз сэллик микробунан сугуллубут буолан, биригэ олорор, алтыһар дьонугар улахан кутталы үөскэтэр.

Аны бу микробтар тас өттүлэрэ буоска бүрүөһүннээх буоланнар, тулалыыр эйгэ араас дьайыһын сүрдээх тулуйумтуолар, ордук тымныһы, сииги, куурууну-хатыһы үчүгэйдик тулуйар аналлаахтар.

Манньык ыарыһа сыстыбыт киһи

Чурапчыга атырдыах ыйын 2-8 күннэригэр сэллиги утары охсуһуу күннэргэ ытыллыахтара. Былырыһын куттан сабалламыт пандемия дьон-сэргэ олоҕор үгүс хааччахтааһыны киллэрэн, кэли-барыы, түмсүү абыһаата.

Доруобуйаны эрдэттэн сэрэтэн көрдөрүү, эмтэни курдук тутуу кыһаллабыт хааччахтааһыта улам улаатан иһэр. Онон хас биридди киһи сылга биридэ хайаан да ФЛГ-га түһүөхтээх. ФЛГ түмүгүнэн тыһынар уорганна үөскүүр кутталлаах ыарыы — ордук сэллик, ыалдыа сылдьар киһиэхэ биллибэккэ үөскүүр, күүскэ тарбанар ыарыы булулуон сөп. Итини таһынан бу уорганна баар атын тымныһылар, сүрэх араас ыарыһылар көстүөхтэрин сөп. Манньык балаһыанһа үөскээбэтин, сэллик ыарыы тэнийиһин болсор сыалтан, сылга иккитэ сэллиги сэрэти дьаһаллара улууспутугар ытыллар буолбуттара. Итинэн сизтэрэн, атырдыах ыйын 2 күнүттэн сабаллаан, оробуна бири нэдиэлэлээх үлэ-хамнас ытылларга былааннаанар. Тоҕо дьизэххэ, бу олус сыстыганнаах уонна доруобуйаны улаханньык айгыратар ыарыы. Сэллик ыарыһыттан өлүү, доруобуйанан хааччахтаах буолуу бырыһыана үрдүк.

Сэллигинэн ыалдыа сылдьар киһиттэн сыстыахха сөп. Учуонайдар этэллэринэн, тыҥа сэллигин аһаҕас формата, ыалдыа сылдьар киһи бири күн устата сипин кытары, хас эмэ миллиард ахсааннаах сэллик микробун таһаарар. Онон манньык ыалдыа киһи

Түөкүннэр сана ньымалара элбиир

Чурапчы улуунугар мобильнай сибээһи, интэрниэт ситимин нөҥүө онһуоллар буруй ахсаана күнтэн күн элбээн иһэр.

Ол курдук, 2021 сыл 7 үйүйн түмүгүнэн, уопсайа, 23 буруй бэлиэтэннэ (былырыын 15), олортон 11 эрэ арылынна (былырыын 5). Быйылгы сылга Чурапчы улуунун олохтохторуттан түөкүттэр 600 тыһынчтан тахса солкубайы уорбуттар.

Саха дьоно, хомойуох иһин, өс кирибэх, итэҕэйимтиэ майгылаах. Ону тэнэ үгүс киһи барыһаары, чапчы табаары атыылаһаары түбэллэр.

Сорох эмсэҕэлээчилэр түөкүнү кытары телепүөн нөҥүө кэпсэтиини көнөрү түмүктүүр эрэ сыаллаах баан хаарталарын дааннайдарын этэн, харчыларын уордараллар.

Ону тэнэ уоруйахтар ньымалара уларыан, сайдан иһэр, билинни үгүс буруйдар манньк онһуоллаллар:

1) Авито, Дром, Юла, Циан, Доска.Якт уонна да атын саайтарга табаар атыытын, өнө оноруутун туһунан биллэриилэри таһаараллар. Онно телепүөн сорох бырыһаанын эрэ ытыгыгар элэлэр, эбэтэр толору телетөн бараан, табаардарын терүт да ыппаттар.

2) Итинник уонна да атын саайтарга эмсэҕэлээчи биллэриитин булан, харчы ытыа этибит диэн каварта нүөмэрин CVV кодун этитэн, харчыны уораллар.

3) Киһи урунку өттүгэр туһаммат уоллукатын, уоллукка кэмизгэр айан телебүрүн, эмл атыыласпыт харчытын сороһун төннөрбүт, судаарыстыба уорганнарыттан эрийэбит диэн албыннаан, эмиз карта нүөмэрин CVV кодун ылан, харчыны уораллар.

4) Баан үлэһитэ эбэтэр суотабай оператор аатыран, түөкүннэр кавартабыттан харчыны устан эрэллэр диэн албыннаан, эмиз каварта нүөмэрин уонна CVV кодун ыланнар харчыны уораллар.

5) Түөкүттэр бэйэлэрэ интэрниэт-маҕаһын сымыа саайтын онорон, харчы уораллар.

6) Түөкүттэр харчытын инвестиция быһытынан, биржаба оонньотобут диэн, кыайтардаха да, харчын сүппэт диэн мэккиэлээн, эбэтэр омуна суох улахан бырыһааны эрэннэрэн, дьонтон харчыларын ыттараллар.

Маны таһынан, буруй онһуоллар ньымата күнтэн күн сайдар буолан, хаһан, ханнык түгэннэ дьону албыннаан алчарыйаллара биллибэт.

Онон, ытыктабыллаах аҕааччы, суотабай телепүөнүгэ биллибэт дьону кытары кэпсэтимэн, киһилэр угайыларыгар кириэн бизримэн! Ону тэнэ, интэрниэт ситимин нөҥүө атыыга-эргиэнгэ сэрэхтээх буоларгытын умнуман!

Чапчы атыыны-эргиэни сэргээһин, үбү-харчыны ханатыыга судургу барыһы сэгээри сэрэхтээх!

Иван ЯДРЕЕВ,

Чурапчы улуунун прокурора, юстиция аҕа сүбэһитэ.

Началось голосование за присвоение Алдану звания «Город трудовой доблести»

Свой голос жители могут отдать на сайте <http://trudovoialdan.ru>

В эти дни проходит общероссийский конкурс за звание «Город трудовой доблести». Среди претендентов на этот почетный статус – и город Алдан.

Общезвестно, что на фронт ушли 11 740 алданцев, из двадцати четырех якутян - Героев Советского Союза семеро призваны из Алданского округа. Оставшиеся в тылу жители района самоотверженно трудились и помогали фронту. За годы войны алданцы добыли для страны 15,6 тонны золота. Коллективы рабочих и служащих приисков и города отчисляли ежемесячно 1-3-дневный заработок в Фонд обороны страны.

Алданцами были отчислены денежные средства на 2 танковые колонны «Советская Якутия» и другое вооружение, на эскадрилью самолетов золотопромышленности, в фонд помощи детям фронтовиков и семьям военнослужащих.

В военные годы 117 алданцев были награждены орденами и медалями Советского Союза за героический труд.

За перевыполнение государственных планов золотодобытчики Алдана не раз получали похвалы правительства. Красное Знамя ВЦСПС и НКЦМ победителю во Всесоюзном социалистическом соревновании, лучшему предприятию (II кв. 1944г.) и Знамя Государственного комитета обороны СССР и наивно передано трудящимся треста «Якутзолото» (III квартал 1945 г.).

Алданским историко-краеведческим музеем проведена кропотливая работа по сбору соответствующего материала для представления в ходатайстве: подобраны копии газетных материалов, архивных документов, фотоматериалы, материалы из личных архивов алданцев, изданных к юбилейным и памятным датам книг, сведения, полученные от предприятий, организаций, учреждений.

Ходатайство администрации МО «Город Алдан» от имени горожан о присвоении городу Алдану почетного звания Российской Федерации «Город трудовой доблести» было рассмотрено и поддержано 18 июня 2020 года на Восемнадцатом (внеочередном) планарном заседании Госсобрания (Ил Тумэн) РС (Я). В соответствии с ч. 3 ст. 3 Федерального закона от 1 марта 2020 г. № 41-ФЗ «О почетном звании Российской Федерации «Город трудовой доблести» Глава Якутии Айсен Николаев направил в адрес Президента Российской Федерации ходатайство о присвоении городу Алдану почетного звания «Город трудовой доблести».

Российская академия наук одобрила ходатайство о присвоении почетного звания «Город трудовой доблести» Алдану.

В прошлом и в текущем годах при поддержке партии «Единая Россия» проводился сбор подписей в регионах, которые претендовали на получение указанного звания. Обратилась к президенту, чтобы при принятии решений о присвоении этого звания тому или иному городу учитывалась и позиция людей.

До 15 августа предстоит собрать 200 тыс. голосов по всей республике, проголосовать можно на сайте, перейдя по ссылке: <http://trudovoialdan.ru>

Города, удостоенные почетного статуса, будут определены в сентябре 2021 года.

«Призываю всех, кто чтит память о героических подвигах якутян и вкладе нашей республики в Победу, поддержать гражданскую инициативу алданцев. Звание Города трудовой доблести станет достойным подарком к 100-летию города Алдана промышленного первенца Якутии», - отметил в своем обращении к жителям республики глава МО «Алданский район» Северин Поздняков.

Почетное звание «Город трудовой доблести» было учреждено главой государства в марте 2020 года. Звание присваивается городам, жители которых внесли значительный вклад в достижение Победы в Великой Отечественной войне, обеспечив бесперебойное производство военной и гражданской продукции на предприятиях города, проявив массовый трудовой героизм и самоотверженность.

«Алданский рабочий».

— БИЭРЭННЭ — 2021 —

— КҮН - ДЬЫЛ БИЛГЭТЭ —

АТЫРДЫХ ҮЙИА – БУУРА ДОХСУН ААН ДЬААНЫН ҮЙИА

Быйылгы атырдых үйи бастагы анаарыгар сайынтылы куйаас күннэр туруохтара. Сөбүгэр собуос ардахтаах буолуоҕа. Аан Дьааһын үйи сири-дойдун угуттаан, бэйэтин сылааһынан сыдыаһан, оҕуруот аһа барыта ситэн, сир астары – отон, моонньобон, тэллэй өлгөмнүк үүнүөхтэрэ. Бу үйи урунку курдук улахан хаһыннар суохтар. Быйаннаах атырдых үйи иһэр Сайыммыт номнуо бүтэн эрэр. Атырдых үйи үүнэн, бэйэтин бэлиэтин түһэрэн, от-мас оһон-манан кытарымтыа саһаран барда. Сир Ийэ төрөөн-уһуан бүтэн, собуон-уруутун торолутан, аһын-үөлүн ситэрэн-хоторон, икки атахтаахха сөп буоларынан аһа-сиз диэн дэри-дэлгэй тардан сытар.

Сир аһа ситэн, кус-куобах соото сизнэр буолан, балык уойан, үт хойдон киһи-сүөлү саамай астынар, дуоһуйар кэмэ кэллэ. Сыһыга-тыаҕа, ойуурга-хонууга үөн-хөйүүр убааран, сылдырга бэрт бөҕө. Бу кэмгэ үргэммитинэн сир аһын аһаан, хадьымалга атах сыһыннах сылдьан, саха оҕото доруобуйатын тупсарар. Онон уһун кыһынҕы ыйдарга доруобуйатыгар септөөх битэмиин инэринэр.

Ылдыын таһара күнэ – атырдых үйи 2 күнэ. Бу күнтэн күн аһаара сайын, күн аһаара күһүн бэлиэтэ биллэр – сиик, туман түһэр. Бу күн ардаҕа суох буоллабына, нэдиэлэ кураан, Бу күн хайдах күн буолар да, күһүнэ оннук буолар.

Ийэ сайын атырдых үйи 22 күнүттэн атырдых үйи 17 күнүгэр диэри бэлиэтэнэр, ол аата сайыммыт өсөө да 17 чыыһылаҕа диэри сайынтылы күннэр туруохтара.

2021, 2022, 2023 сылларга Күммүт актыыбынаа саамай үрдээбит сыллара буолаллар. Онон бу сыллары аһарарбыт буоллар, курааммыт арыый да мөлөөн, өн дьыллар сыһыа кэлэн барыахтаахтар. Онон бу күрбии куһаҥан кураан сыллары хайдах эмэ бэйэ-бэйэҕэ көмөлөсүһэн этэннэ туорусуон.

АТЫРДЫХ ҮЙИИ БЭЛИЭ КҮННЭРЭ

Атырдых үйи 1 күнэ – ардааҕына, күһүнэ өксүөн, ардаабатаҕына, кураан буолар.

Атырдых үйи 2 күнэ – куйаас аны түспэт, сөтүөлээһин уурайар.

Атырдых үйи 2 күнэ – Ылдыын. Бурдук буһар. Түүн харангаран барар, кус оҕото көтөр.

Атырдых үйи 10 күнэ – моонньобон буһар.

Атырдых үйи 14 күнэ – бастагы Ыспааһан, Ыспааһантар ардахтара түһэр. Хотуур орто. Ыһырыа муот таһаарара уурайар.

Атырдых үйи 19 күнэ – Икис Ыспааһан. Хаһын түһэр.

Атырдых үйи 21 – 23 күннэрэ – Аан Дьааһынҕа аһаан туом тоһоруоһа сөп.

Атырдых үйи 21 күнэ – халпаан үйи эргэтэ кэрэниитэ саҕаланар. Сити күн дьыл хайдах туруктаах да, тохсуньуга эмиз үк-ү оннук.

Атырдых үйи 23 күнэ – ардааҕына, күһүн уһун дииллэр.

Атырдых үйи 29 күнэ – Үһүс Ыспааһан. От үлэтэ үмүрүйэр. Ый бүтүүтэ оту-маһы орохсунар тыл түһэр. Эһиил үчүгэй дьыл кэлиэх буоллабына, от кэнчээрлиир.

Олунньу үйи – атырдых үйи батыһар.

Ыйыт бастагы декадата киин үгүс улуустарга соччо бэрдэ суох уот кураан куйааһынан батарбат, ардах кэмчи курдук.

Бу үй 1 Декадата сырылатан сайынтылы сылаас: күнүс +28С+24С кыраадыс сыһыйар, түүнү да сылаас буолсу +17С+13 С ардах олох мэлигир буолсу. II Декадата үй анаарыгар диэри биллэрдик сыһыйыһы, күнүс +27+22 кыраадыс сылаас, түүнү +15С +13С кыраадыс сыһыйыһы. Ардаҕа олох кэмчи буолсу. Ыспааһанка эрэ түһэн ааһыһы. III Декада биллэрдик сөрүүкүүр. Күнүс Ыспааһантар ардахтара таарыйыһылар, көтө сылдьан ардахтаах буолуо. Биллэрдик сөрүүкүүр. Күнүс +21+18 кыраадыс сылаас, түүн +14С +11С кыраадыс сылаас.

Тускул.

Чурапчыга микроперепись ыытыллар

Арасыйыа Бырабыыталыстыбатын 2020 сыл атырдых үйи 29 күнүнээри 1315 нүөмэрдээх уурааҕар олобуран, дойдун атырдых үйи 1 күнүттэн саҕалаан, 31 чыыһылатыгар диэри, тыа хаһаайыстыбатын микропереписэ саҕаланна.

“О Всероссийской сельскохозяйственной переписи” диэн 108 нүөмэрдээх Бздэрээлинэй сокуонна олобуран, микроперепись 5 сылга биирдэ ыытыллар. 2016 сыллаахха Тыа хаһаайыстыбатын переписэ ыытыллан турар. Перепись сүрүн сыала:

- Тыа хаһаайыстыбатыгар буола турар уларыһылар тустарынан информация хомуйуу;

- Тыа хаһаайыстыбатын бородууксуйатын онорон таһаарааччылартан, анал категорияларынан көрөн, тустаах сибидиэннэлэри ылыы.

Тыа хаһаайыстыбатын микропереписинэн сир учаастагынан туһанааччылар, сири бас билээччилэр, арендаааччылар ону таһынан сүөлүлээх, сибииннээлээх, кууруссалаах, сылгылаах уо.д.а. кыылы-сүөлү иитээччилэр хапсаллар. Тыа хаһаайыстыбатын тэрилтэлэрэ, бааһынай хаһаайыстыбалар, урбааньыттар итиннэ чааһынай хаһаайыстыбалар бэлиэтэнэллэр.

СӨ үрдүнэн 628 (Чурапчы улуунугар-29) тыа хаһаайыстыбатын тэрилтэлэрэ, 3222 (Чурапчыга – 331) бааһынай хаһаайыстыба, 90215 (Чурапчыга-6650) чааһынай хаһаайыстыбалар переписинэн хабылаллар. Тыа хаһаайыстыбатын тэрилтэлэрэ уонна бааһынай хаһаайыстыбалар переписи отчуоттааһын бэрэздэгинэн электроннай эбэтэр перепись листэри анал былаанкаҕа тоһоруоллор. Отчуоттарын статистика отделигар түһэрэллэр. Онтон чааһынай хаһаайыстыбалары переписи ытыааччылар дьыллэри кэрийэ сылдьан перепись анал листэрин тоһоруоллор.

Алена ТИМОФЕЕВА,
тыа хаһаайыстыбатын микропереписин
Чурапчы улуунугар боломуочунайа.

Хайнхат бэчээкс бэрлэлэр грасига: 16 x 00 м. Бэчээкс бэрлэлэнэ: 16 x 00 м. "Санаа-ээт" автономнэй тарилгэн "Санаа слек" хайнхат эрдэсхондлогтэр. 05.08.2021 о. офоотк бэчээтэнэ. Телограсига айдэсхонд: 678670, Чураалч сап, Карл Маркс уул, 25 "а", Индэнс: П1964. Хайнхат кудизлэха Селара: бэчээксэдэ тэсэр.